

Asia: VN/17361/2021

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon covid-19-kustannuksiin

Lausunnonantajan lausunto - Asetusta koskevat kysymykset

1. Onko avustuksen määräytymistä ja laskentatapaa koskevat lähtökohdat mielestänne perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia? (Erityisesti: avustuksen määräytyminen laskennallisesti toiminnan volyymia kuvaavien tietojen perusteella, yksikkökorvauksen tason määrittämistä koskevat periaatteet, mahdollisuus harkinnanvaraiseen lisäavustukseen)

Pääministeri Marinin hallitus on vuoden 2020 budjettiriihen yhteydessä sitoutunut korvaamaan koronaan liittyvät välittömät kustannukset. Tällaisia ovat erityisesti testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilainen hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät kustannukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa kustannusten korvausmallin. Esityksessä ehdotetaan, että myönnettävä avustus määritettäisiin pääosin laskennallisin perustein. Kunnat voisivat hakea avustusta ja sitä myönnettäisiin keskimääräisten kustannusten perusteella määritellyn toimintokohtaisen korvaushinnan ja volyymin mukaan. Esityksessä myös perustellaan, että kunnat voivat saada korvauksia muuta kautta valtiolta.

Tällainen laskennallinen ja keskimääräinen kustannusten korvausmalli ei ole kunnille oikeudenmukainen eikä riittävä, koska erot maan eri osissa kustannustasossa ja volyymeissa ovat mittavat. Erityisesti esityksen muotoilu siitä, että kunnat saavat korvausta myös muuta kautta, luo erittäin epäselvän ja epävarman tilanteen siitä, miten kuntien erilainen tilanne ja kuntien todelliset kustannukset sekä hakumenettely muista rahoitusinstrumenteista, otetaan huomioon kuntien jo muutoinkin haastavassa tilanteessa covid-pandemian osalta.

Esimerkiksi Kemijärvellä, joka on n. 7 100 asukkaan kaupunki, on terveystalvelujen palvelurakenne mitoitettu kuntalaisia varten. Kuitenkin kaupungin alueella oleskelee kesän 2021 aikana yli 800 ulkomaalaista marjanpoimijaa, joissa on todettu jo nyt mittava määrä tartuntoja ja välitön tarve

karanteenitilojen järjestämiselle on jopa sadoille henkilöille. Tällainen poikkeusolojen mukainen tilanne kuormittaa kaupungin jo ennalta heikkoa taloutta ja vähii toimintaresursseja. Tarvittavat palvelut joudutaan ostamaan ulkopuolisista toimijoilta, joten ei voi olla niin, että kaupunki saa jonkun keskimääräisen kustannuksen perusteella korvauksen järjestämästään karanteeni-, testaus-, hoito-, suojaus- ym. kustannuksista ja kunnan vastuulle jäävä kustannus tulee hakea jostain eri rahoituskanavan kautta. Kemijärven kaupungin, jo valmiiksi alijäämäinen kuntatalous ei kestä tällaista rasitetta. Lisäksi Kemijärvellä on matkailukeskusten läheisyydestä johtuen matkailijoita, jotka viettävät koronan vuoksi kotimaassaan pitkiä aikoja eri matkailualueilla. Nämä kuormittavat ja lisäävät perusterveydenhuollon palvelujen tarvetta ja kustannuksia.

Tällä sosiaali- ja terveysministeriön asetusluonnoksen toimintatavoitteella lisätään kuntien hallinnointipainetta, kun kuntien on joka tapauksessa todennettava muodostuneet keskimääräisten kustannusten yli menevät kustannukset. Eli kustannus hallinnoinnista siirtyy valtionhallinnosta kuntiin, onko tämä järkevää julkisen talouden hoitamista? Lainsäädännössä ei tulisi perustella avustusmenettelyä valtion hallinnoinnin keveyttämällä, koska se, kuten edellä todetaan, lisää kuntien hallinnointimenettelyä vastaavasti.

Lisäksi jää epäselväksi se, mitä harkinnanvaraisella lisäasustuksella tarkoitetaan ja mistä sitä haetaan.

2. Onko avustuksen saajatahoa koskeva sääntely (3 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Kyllä

Kommentit

-

3. Onko testaukseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (5 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

5 §:n osalta tulee muuttaa korvaus todellisten kustannusten perusteella maksettavaksi. Kunnat ovat epätasa-arvoisessa tilanteessa testauskapasiteettien, henkilöstöressurssien ja alueiden erilaisuuden vuoksi. Esimerkiksi Kemijärvi joutuu testaamaan 800 ulkomaalaista marjanpoimijaa useaan kertaan, koska nämä oleskelevat 3 kk:n ajan paikkakunnalla ja ryhmässä on ilmennyt jo nyt 50 koronatartuntaa. Kaupungin väestöpohja on 7100 asukasta eli ulkomaalaisten määrä on yli 11 % lisää omaan väestöpohjaan nähden. Lisäksi alueella on useita matkailukeskuksia ja loma-ajan asumista, joiden osalta testausstarve on Kemijärven terveyskeskuksessa. Kaupungin oma

henkilöstöresurssi ei riitä em. ulkomaalaisten ja matkailijoiden testauksen toteuttamiseen, joten palvelu on jouduttu ostamaan yksityiseltä palveluntarjoajalta kilpailuttamalla.

9 §:n osalta ei ole hyvän hallintotavan eikä tarkoituksenmukaista jakaa tuen saanti/ rahoitus eri kanavista haettavaksi. Avustuksen tulee kattaa kaikki kustannukset ja sitä tulee voida hakea jo etukäteen.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida testauksen yksikkökorvausta määrittäessään?

Valtionapuviranomaisen tulee korvata testauskulut kullekin kunnalle kunnan täysimääräisten kustannusten mukaisesti. Kuntien kirjanpidosta ja muusta dokumentaatiosta sekä seurannasta saadaan tarkat tiedot kustannuksista ja toteutuksesta. Kunnat toimivat valvotusti lakien ja asetusten mukaisesti tässä vaativassa tilanteessa, joten kuntien toimintaa tulee tukea valtionapuviranomaisen toimesta täysimääräisesti.

Rahoituskanavien jakaminen useaan eri lähteeseen ei ole tarkoituksenmukaista vaan lisää kuntien hallinnoinnista johtuvaa kustannusta kun kunnat joutuvat hakemaan syntyneisiin kustannuksiin eri lähteistä rahoitusta/avustusta.

4. Onko jäljittämiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (6 § ja 9 §) onnistunut? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Jäljittämisestä johtuvat kustannukset tulee korvata kunnalle täysimääräisesti kunnan kustannusten mukaisesti.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida jäljittämisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Lapin ja pienten kuntien erityisolosuhteet sekä resurssitarve tulee ottaa määrittelyssä huomioon paremmin.

5. Onko rokottamiseen myönnettävää avustusta koskeva sääntely (7 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Myös rokottamisen osalta kustannukset tulee korvata kunnille täysimääräisesti syntyneiden kustannusten mukaisesti. Kunnat joutuvat käyttämään resurssipulan vuoksi ostopalveluja myös rokottamisessa.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida rokottamisen yksikkökorvausta määrittäessään?

Korvaukset tulee yksikkökorvauksen sijaan maksaa kullekin kunnalle täysimääräisesti syntyneiden kustannusten mukaisesti.

6. Onko hoidon kustannuksiin myönnettävää avustusta koskeva sääntely (8 § ja 9 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Myös sairaalahoidon osalta yksikkökorvauksen sijaan tulee käyttää todellisia kustannuksia ja korvata kunnille kustannukset toteutuneiden kustannusten mukaisesti eikä laskennallisella perusteella.

Mitä tekijöitä valtionapuviranomaisen tulisi mielestänne erityisesti huomioida covid-19-taudin hoidon yksikkökorvausta määrittäessään?

Mikäli käytetään yksikkökorvausta, tulee korvauksen perustua jokaisen kunnan todelliseen kustannukseen, eikä keskimääräiseen laskennalliseen kustannukseen.

7. Onko harkinnanvaraista osaa koskeva sääntely (11 §) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Lainsäädännön vaatimus, että hakijatahon tulee erikseen alkaa perustella syntyneitä kustannuksia on tässä covid-tilanteessa väärin ja vaatii kuntiin lisäresursseja hallinnollisiin tehtäviin, kun jo syntyneitä todellisia kustannuksia tulee alkaa perustella, jotta niihin on mahdollista saada avustus. Tämä eriarvoistaa kuntien, eikä ole yhdenvertaisuuslain mukaista. Lisäksi on epäselvää, mikä muu valtion rahoitus otetaan tässä tilanteessa huomioon. Kunnille lisätään tällä tavoin lisähaasteita talouden tasapainottamisessa ja kuntalaiset ovat eriarvoisessa asemassa rahoitukseen nähden.

8. Onko avustushaun aikataulua koskeva sääntely (13 §:ssä) toimivaa? Jos ei, miten muuttaisitte sitä?

Ei

Kommentit

Avustusten hakukierrokset ovat asetusluonnoksen mukaan huomattavasti jälkikäteen, joten kunnan taloudenhoitoon tällä viiveellä on huomattava merkitys. Kemijärvi esittää, että kunnat voisivat hakea etukäteen tätä asetusluonnoksen covid-avustusta arvioimiensa kustannusten perusteella ja toimittaa avustuksen myöntäjälle raportin kustannuksista, sekä joko hakea lisäavustusta tai palauttaa käyttämättä jääneet avustukset todennettujen kustannusten mukaan vuoden kuluessa syntyneistä kustannuksista. Näin tuettaisiin oikealla tavalla kuntien taloutta ja toimintakyky vaikeassa tilanteessa.

9. Mitä muuta haluaisitte lausua asetusluonnoksesta?

Avustusasetus on laadittu ottamatta huomioon kuntien erilaista tilannetta ja menettely eriarvoistaa kuntien tämän vuoksi.

Covid-19-testaus

1. Mikä on yhden PCR-testin kustannus, kun ottaa huomioon näytteen oton, näytteen kuljettamisen sekä sen analysoinnin kustannukset?

2. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien olennaisesti poikkeavan STM:n keskimääräisestä covid-19 testauksen arviosta (80-90 euroa/testi), mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Ostopalvelut, Kunnan omien henkilöstöresurssien vaje/ylityöt, tilajärjestelyt, tarvikkeet jne.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 testauksen kokonaiskustannuksesta?

61-80 %

4. Pystytttekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon hakijan kustannusvastuulle jääneiden covid-19-testien määrästä vuodelta 2021?

Kyllä

Covid-19-tartuntojen jäljittäminen

5. Kuinka paljon yhden todetun tautitapauksen aiheuttamat jäljityskustannukset ovat alueellanne olleet (kokonaisaika, sis. odotusajat/tartunta) vuoden 2021 osalta?

600 – 1200€ (24-48h)

6. Mikäli arvioitte alueenne keskimääräisien kustannuksien poikkeavan olennaisesti STM:n keskimääräisestä jäljittämisen arviosta (310-320 euroa/tartunta) mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Kemijärvellä on 800 ulkomaalaista marjanpoimijaa, joiden keskuudessa on viime viikolla todettu 42+7 positiivista tapausta. Jäljitykset, ym. on meneillään, karanteenitilat järjestetty jne, mutta koska tilanne on akuutti ja kaikkia kustannuksia ei ole vielä voitu koota, on tieto tässä vaiheessa vielä arvio. Kemijärven oma väestömäärä on 7100 ja palvelut on tarkoitettu tälle väestömäärälle joka nyt ylittyy yli 11 %:lla. usean kuukauden ajan. Lisäksi alueella oleskelee matkailijoita ja kakkos-asunnon omistajia, ulkomaan matkojen muututtua kotimana matkailuksi. Nämä myös kuormittavat perusterveydenhuoltoa, normaalien terveydenhuoltopalvelujen tarpeen vuoksi.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus jäljityksen kokonaiskustannuksesta?

41-60 %

Rokottaminen covid-19-tautia vastaan

8. Kuinka paljon yhden rokotustapahtuman tuottaminen on alueellanne maksanut kaikki kulut mukaan luettuina? (Ajanvaraus, materiaalit, pistos)

> 19€

9. Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen, että vähemmän kuin kuusi tai enemmän kuin kuusitoista euroa, mitkä erityispiirteet vaikuttavat arvionne mukaan tähän?

Ikäihmisten suuri määrä eli yli 40 % väestöstä on yli 65-vuotiaita on lisännyt kotikäyntien tarvetta (n. 170 kotipalveluasiakasta x 2). Terveyskeskuksessa annettavat rokotukset vaativat pistäjä, kirjaajan ja

valvojan, joilla on myös ilta- ja viikonlopputyötä rokotusajoista johtuen. Oman työn lisäksi on jouduttu ostamaan palvelua yksityisiltä palveluntuottajilta ostopalveluna.

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 rokottamisen kokonaiskustannuksesta?

61-80 %

11. Pystytekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon yksityisille toimijoille luovutetuista rokoteannoksista, joiden kustannukset eivät ole jääneet hakijan vastuulle?

Kyllä

Covid-19-taudin sairaalahoito

Mikä on alueenne lisäkustannusten prosentuaalinen osuus covid-19 potilaan hoidon kokonaiskustannuksesta?

0-20 %

13. Pystytekö toimittamaan valtionavustushakemuksen yhteydessä luotettavan tiedon perusterveydenhuollon vuodeosastolla covid-19-diagnoosilla hoidettujen potilaiden määrästä?

Kyllä

Kuvaja Tuula

Kemijärven kaupunki - talous- ja kehittämisjohtaja Tuula Kuvaja